

ТУРСУНАЙ
ӨМҮРЗАКОВА

КУРМАНЖАН ДАТКА

ДООР
ИНСАН
ИШМЕРДҮҮЛҮК

БИШКЕК
"КЫРГЫЗСТАН"
2002

ББК 63.3 (2Кл)

Ө - 99

Монографияны басып чыгарууга
Ош мамлекеттик университетинин
Окумуштуулар кеңешинин чечими менен уруксат берилди.

Редакциялык кеңеш:

КР УИАнын корр.-мүчөсү, Мамлекеттик сыйлыктын лауреаты,
тарых илим. доктору, проф. *Абылабек Асанканов*,
тарых илим. доктору, проф. *Закирбек Эралиев*,
тарых илим. доктору, проф. *Өскөн Осмонов*.

Рецензенттери:

тарых илим. кандидаты, проф. *Токторбек Өмүрбеков*,
тарых илим. кандидаты, доц. *Кыяс Молдокасымов*.

Өмүрзакова Турсунай

Ө - 99 Курманжан датка. Доор. Инсан. Ишмердүүлүк.
Б.: Кыргызстан, 2002. — 206-б. Илл.

ISBN 5-655-01490-4

Бул илимий монографияда кыргыз элинин XIX к. экинчи жарымы - XX к. башындагы көрүнүктүү тарыхый инсан Курманжан датка Маматбай кызынын (1811-1907) өмүр жолу, даанышман ханыша катары мамлекеттик денгээлдеги коомдук-саясий ишмердиги жаңы архивдик, этнографиялык жана фольклордук материалдардын негизинде бир кыйла кеңири баяндалат.

Монография илимий кызматкерлерге, студенттерге, мектеп окуучуларына жана жалпы эле инсандын өмүр жолуна кызыккан окурмандарга арналат.

В данной научной монографии на основе новых архивных, этнографических и фольклорных материалов более подробно описываются жизнь, общественно-политическая деятельность выдающейся исторической личности кыргызского народа во второй половине XIX - начале XX вв. Курманжан датки Маматбай кызы (1811 - 1907).

Ө 0503020911 2002
М 451 (11)

ББК 63.3 (Кл)

ISBN 5-655-01490-4

© Т. Өмүрзакова, 2002-ж.
© «Кыргызстан» басма үйү, 2002-ж.

МАЗМУНУ

Кириш сөз	3
<i>Биринчи бөлүм. Курманжандын өмүрү жана ишмердигиндеги негизги этаптар</i>	23
1. Курманжандын өмүр жолунун алгачкы этабы жөнүндөгү тарыхый чындыктын эл оозунда жана фольклордук материалдарда чагылдырылышы (1811–1831-жж.)	23
2. Алымбек датка жана Кокон хандыгы. Курманжандын коомдук жана мамлекеттик ишмер катары калыптануусунда Алымбек датканын ролу (1831–1862-жж.)	32
<i>Экинчи бөлүм. Курманжан датка жана анын доору</i>	83
1. XIX к. экинчи жарымында Борбордук Азияда Орусия империясы менен англиялык экспансиялык кызыкчылыктардын кагылышуусу. Алай жана Памир	83
2. Курманжан датка – Кыргыз ханышасы (1862–1876-жж.)	88
<i>Үчүнчү бөлүм. Курманжан датканын кыргыз тарыхындагы орду (1876–1907-жж.)</i>	109
1. Курманжан датканын саясий ишмердиги	109
2. Курманжан датка жана Орусия империясынын согуштук-администрациялык бийлик төбөлдөрү, саякатчылары	146
3. Камчыбек - падышалык Орусиянын колониялык жана геноциддик саясатынын курмандыгы	150
Корутунду	185
Тиркемелер	192
Кыскартуулар	204

Научное издание
Турсунай Омурзакова
КУРМАНЖАН ДАТХА
Эпоха. Личность. Деяния.
Издательский дом “Кыргызстан”
На кыргызском языке

Илимий басылма
Турсунай Өмүрзакова
КУРМАНЖАН ДАТКА
Доор. Инсан. Ишмердүүлүк.

«Кыргызстан» басма үйү

Редактору *А. Б. Элебесова*
Сүрөтчүлөрү: *Р. Исаков, А. Турсункулов*
Техн. редактору *Г. Иманкулова*
Компьютердик калыпка салган *А. Мырзакулов*
Корректору *А. Кадыров*

ИБ № 5572

Терүүгө 31.08.02-ж. берилди. Басууга 20.11.02-ж. берилди. Офсет кагазы.
Кагаздын форматы 60x84 $\frac{1}{16}$. 13,5 физ. басма табак. Нускасы 1000.
Келишим баада.

Сунуштарды, эскертүүлөрдү жана кошум-
чаларды төмөнкү дарекке жиберүүнүздөрдү
суранабыз:

Бишкек ш., Сүймбаев көчөсү-2, кв.3.
Телефон-факс: (312) 68 02 37
Эл.почта: kurmanjan1811@yahoo.com